

Tüntetők körében végzett kérdőíves lekérdezés a Magyar Szakszervezeti Szövetség által szervezett „Tüntetés a rabszolgotörvény ellen” című rendezvényen

Kutatási gyorsjelentés

Kutatásvezető: Dr. Mikecz Dániel

Tüntetések kérdőíves kutatása

Az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézetének (MTA PTI) munkatársai kérdőíves felmérést végeztek a 2018. december 8-án a Magyar Szakszervezeti Szövetség által szervezett „Tüntetés a rabszolgatörvény ellen” című rendezvényen. A kérdőíves tiltakozáskutatás (protest survey) módszerének lényege, hogy közvetlenül éri el a résztvevőket a kutatók, és így tudjanak releváns adatokat nyerni a tüntetők szociológiai háttéréről, motivációjáról, részvételi tapasztalatairól. A sajtóbeszámolókra építő módszerek segítségével ez értelemszerűen nem kivitelezhető. Vannak olyan kivételes esetek, amikor a tüntetést egy jól körülhatárolható csoport, közösség folytatja, ebben az esetben a hólabdás mintavétel, vagy a levelezőlistákon, közösségi médián keresztül a csoport nagy része elérhető. Ilyen tiltakozó akció volt a 2013-as budapesti egyetemfoglalás (Kende, Ujhelyi és Lantos, 2014). A tüntetések után végzett interjúk és lekérdezések esetében azonban jellemzően azok az aktivisták kérhetőek fel, akik egy jobban körülhatárolható hálózat részei, míg az azon kívül eső tüntetőkkel nem létesíthető kapcsolat. A nagymintás survey típusú felmérések során egy-egy adott esemény résztvevőiről csak igen nagy minta esetében lehetne alapos képet alkotnunk, míg a kérdőíves tüntetéskutatás pontosabb ebből a szempontból.

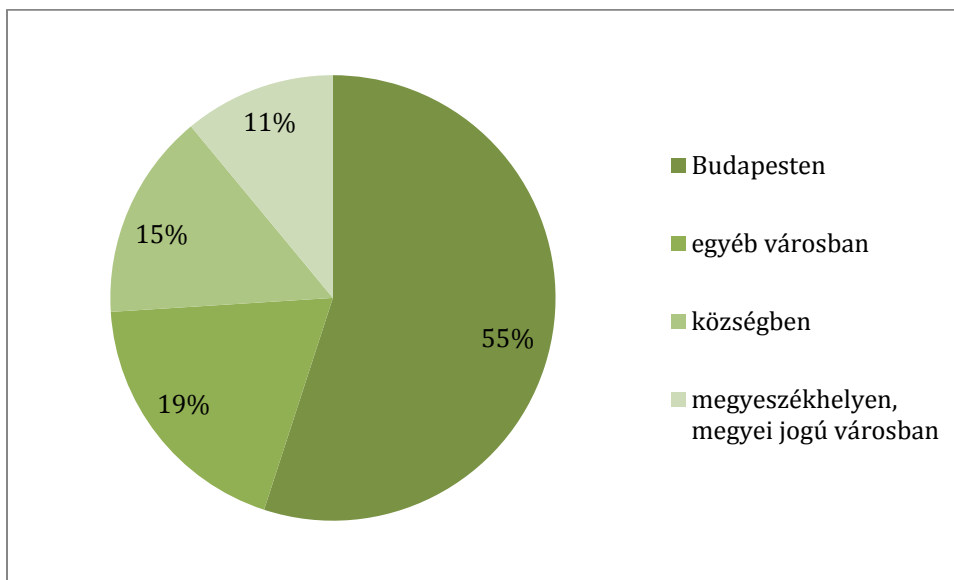
Maga a tiltakozáskutatás a nemzetközi mozgalomkutatásban nem új módszer. Stefaan Walgrave és Joris Verhulst (2011) részletes tanulmánya szerint az első kérdőíves tüntetéskutatásra 1965-ben, Németországban és az Egyesült Királyságban rendezett atomenergia-ellenes tüntetések vizsgálata során került sor. A tüntetők kérdőíves kutatása tehát már akkor megkezdődött, mikor kezdett kialakulni a mozgalomkutatás, mint önálló diszciplína. Ahogyan azt azonban Walgrave és Verhulst hangsúlyozza, a módszer nem terjedt el széles körben, majd csak a globalizációkritikus mozgalom mozgósítási konjunktúrája nyomán jelent meg újra. Míg a 2000-es évek elején megjelent, a mozgalomkutatás módszereivel átfogóan foglalkozó szakkönyvben nem esett szó a tüntetéskutatásról (Klandermans és Staggengborg, 2002), addig a legutóbbi ilyen vállalkozás külön fejezetet szentelt a témának (della Porta, 2014).

Fontos azonban kiemelni, hogy a tüntetésen résztvevő sokaságról nem rendelkezhetünk előzetes tudással, nem állapítható meg, hogy szociológiailag milyen összetételű lesz a demonstráló csoport, így a nagymintás survey felmérésekkel ellentétben nem lehetséges mintát venni a lekérdezéshez. Az adatok megbízhatóságát az adja, hogy a mintavétel véletlenszerűen történik. A tüntetésen a kérdezőbiztosoknak az ún. „pointer” jelöli ki, hogy kivel készítsen interjút. A pointernek a vonulás alatt minden negyedik sorban kívülről a negyedik résztvevőt jelölték ki a kérdezőknek. Ezzel az eljárással biztosítható, hogy a kérdező ne legyen elfogult a mintavétel során és minden résztvevőnek hasonló esélye legyen a mintába kerüléshez. A kérdezőbiztosok 118 résztvevők kértek fel a kutatásban való részvételre, akik közül 102-en voltak hajlandók a kérdőív megválaszolására, és 100-an annak szinte teljes körű megválaszolására.

Eredmények

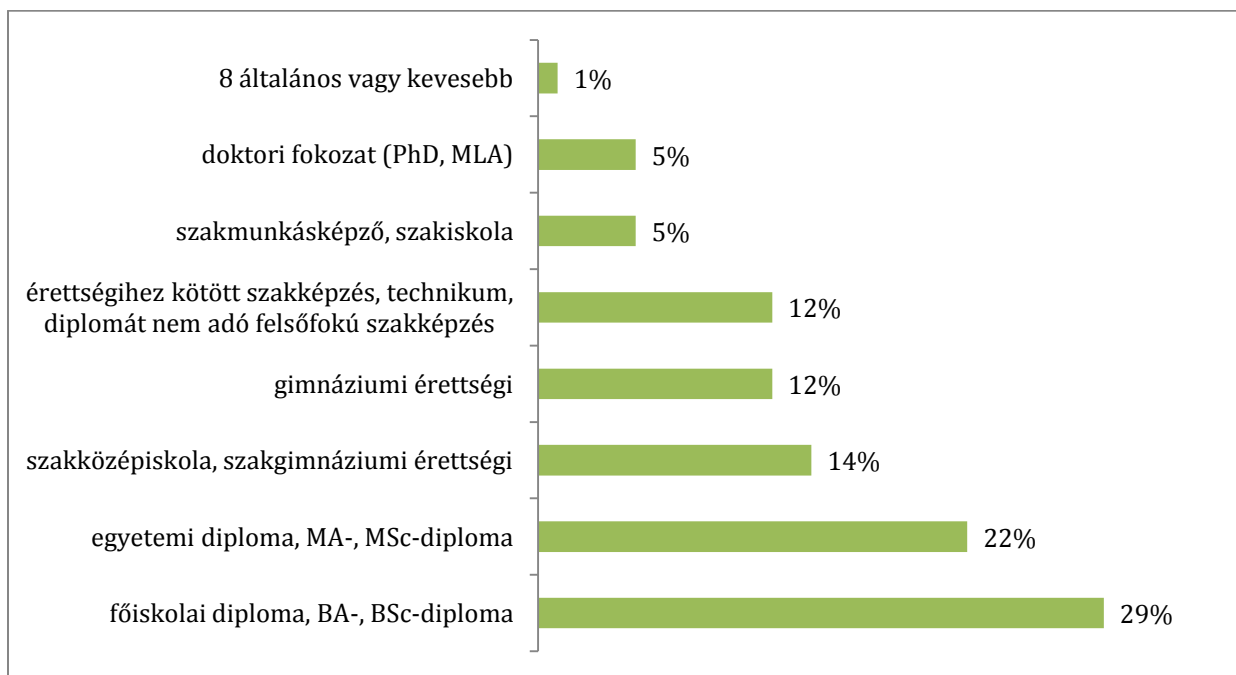
A válaszadók 56%-a férfi, 44%-uk nő volt. A kérdezőbiztosok megítélése alapján 22%-uk 40 év alatti, 41% 40 és 65 év közötti, míg 37% 65 év feletti volt. A fővárosi helyszín nem riasztotta el a

más településeken lakó tüntetőket, ugyanis a résztvevők 55%-a volt budapesti, 45%-uk más településről érkezett a demonstrációra (1. ábra).

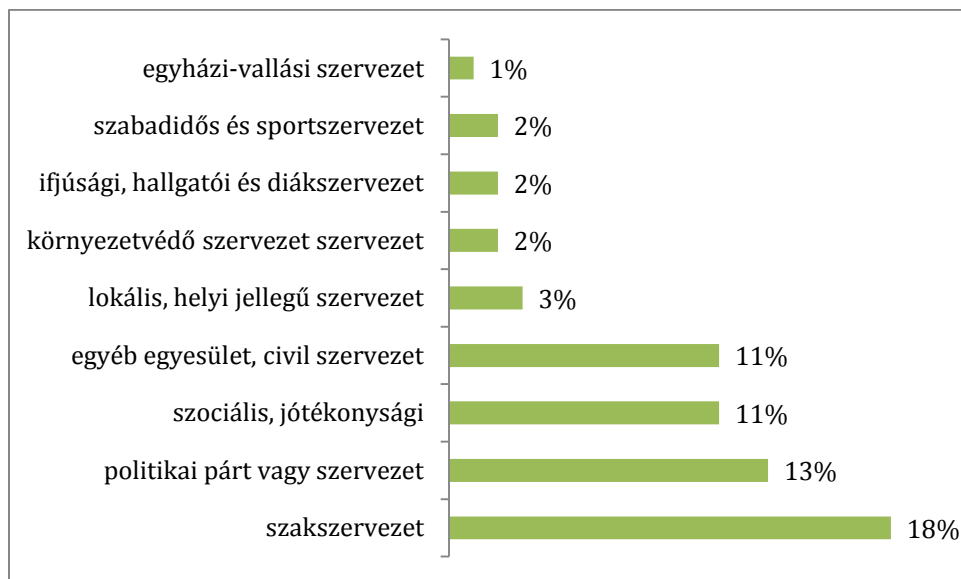
1. ábra „Hol van az Ön állandó lakhelye?”

Bár Magyarországon jellemzően a magasabb végzettségűek nagyobb részvételi aktivitást mutatnak, a december 8-i tüntetés szakszervezeti jellege miatt a nem diplomások aránya, azonban így is a résztvevőknek 56%-a rendelkezett legalább főiskolai oklevéllel (2. ábra).

2. ábra „Mi az Ön legmagasabb befejezett iskolai végzettsége?”

A kutatás során kíváncsiak voltunk a tüntetésen részt vevők részvételi tapasztalataira és szervezeti háttérükre is. Nem meglepő módon a megkérdezettek 18%-a vett részt szakszervezet munkájában a kérdést megelőző 12 hónapban. A politikai pártok mozgósításán mutatja ugyanakkor, hogy 13% volt a politikai pártban, szervezetben aktívak aránya (3. ábra).

3. ábra „Résztt vett-e más önkéntes, civil szervezet, egyesület munkájában az alábbi területeken az elmúlt 12 hónapban?”

A választásokon túli politikai részvétel tekintetében a petíciók aláírása, valamint a tüntetés a leggyakoribb forma. A résztvevők politikai tudatosságáról árulkodik továbbá a pénzadományozás, a bojkott és a választott képviselővel való kapcsolatfelvétel relatív magas aránya (4. ábra).

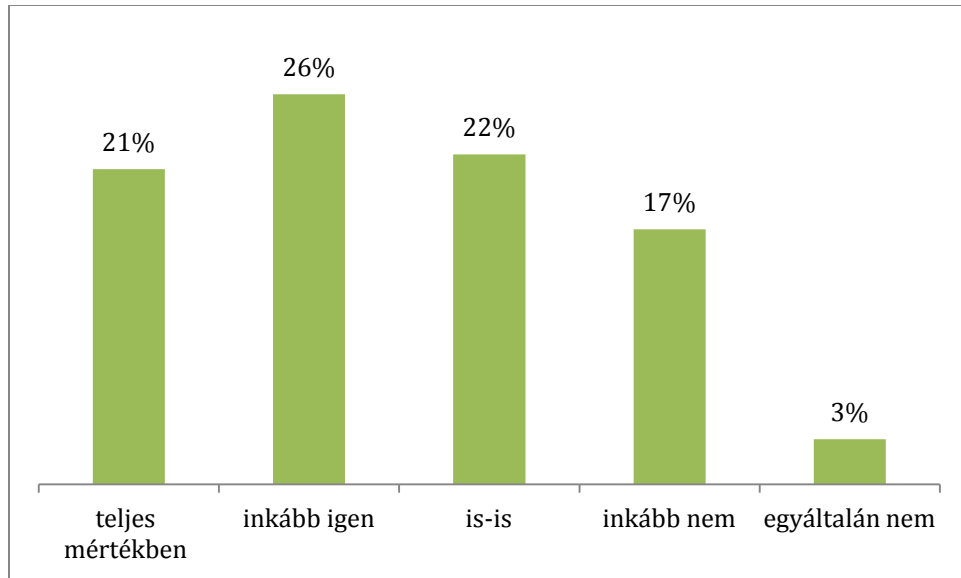
4. ábra „Az elmúlt 12 hónap során előfordult, hogy Ön a következő dolgok valamelyikét tette?”

Megkérdeztük azt is, hogy milyen tüntetéseken vettek részt a tiltakozók az elmúlt időszakban. A legtöbb válasz a több támogatót mozgósítani képes tüntetésekkel kapcsolatban érkezett, mint amilyen a CEU-s tüntetések, a Tanítanék tüntetése vagy a választások utáni tüntetések voltak (5. ábra).

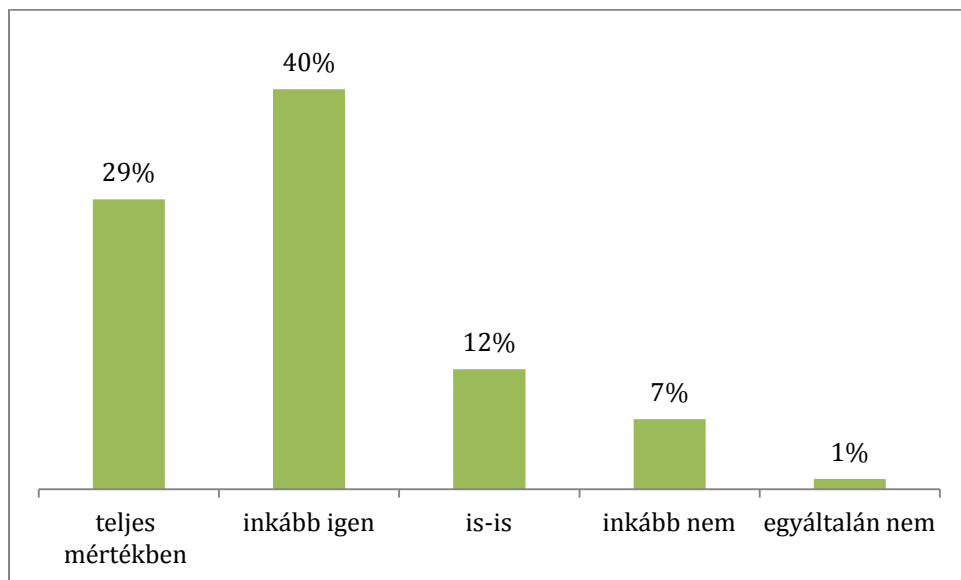

5. ábra „Résztt vett-e az elmúlt években...”

A válaszadók szinte egyöntetűen fontosnak tartották a tüntetés két beazonosítható célját, azaz a munka törvénykönyve módosításának visszavonását és különböző társadalmi csoportok közötti szolidaritás kialakítását. Annak a megítélése azonban már nem egyöntetű, hogy a tüntetés mennyire alkalmas a nevezett célok elérésére (6-7. ábra). A két ábra közötti különbség ugyanakkor arra utal, hogy a közpolitikai eredményességben való kétely nem zárja ki azt, hogy politikai közösségé kovácsolódjon a tüntető tömeg a válaszadók szerint.

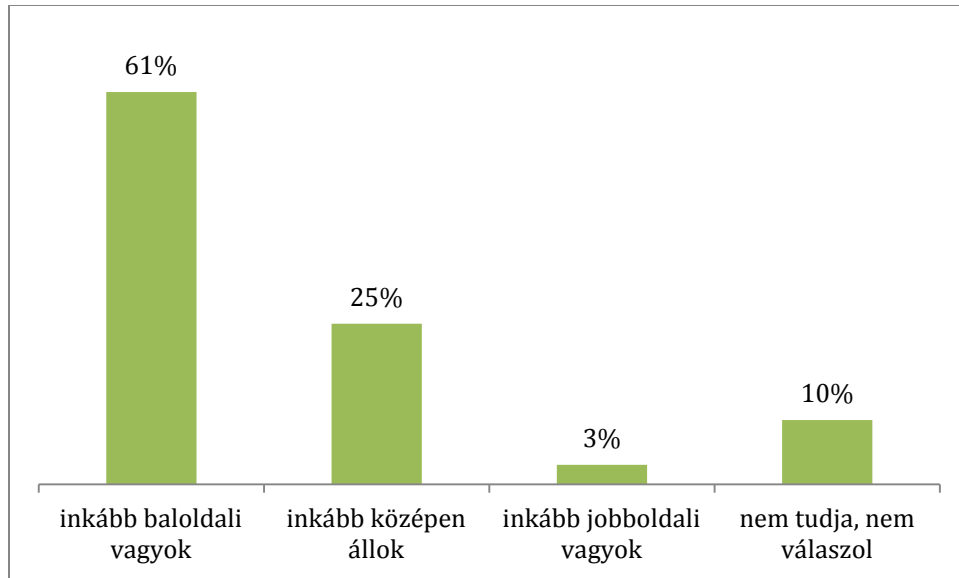

6. ábra „Vonják vissza a munka törvénykönyvének módosítására irányuló előterjesztést (más szóval a rabszolgatörvényt)! - Mennyire alkalmas a tüntetés a cél elérésére?”

7. ábra „Szolidaritás kialakítása társadalmi csoportok, így egyetemi hallgatók, diákok és dolgozók között.” - Mennyire alkalmas a tüntetés a cél elérésére?”

A tüntetésen nem csak baloldali pártok vettek részt politikusaikkal, szimpatizánsaikkal, de jelen volt a Jobbik is. A válaszadók politikai önbesorolását tekintve azonban döntően baloldaliak voltak (8. ábra). Mindezek tekintetében megállapítható, hogy a tüntetéseken véletlenszerű mintavétellel megkérdezett résztvevők egy politikailag aktív, elkötelezett csoportot alkotnak.

8. ábra „Hogyan tudná politikai nézeteit jellemezni?”

Hivatkozások

della Porta, Donatella (2014): *Methodological Practices in Social Movement Research*. Oxford: Oxford University Press.

Kende Anna - Ujhelyi Adrienn - Lantos Nóra Anna (2014): A közösségi média szerepe a folyamatos részvételt igénylő politikai tüntetések fenntartásában. *Alkalmazott Pszichológia*, 14(1):163–188.

Klandermans, Bert, - Staggenborg, Suzanne (2002): *Methods of Social Movement Research*. Minneapolis: University of Minnesota.

Walgrave, Stefaan - Verhulst, Joris (2011): Selection and response bias in protest surveys. *Mobilization: An International Quarterly*, 16(2): 203-222.

További információ

mikecz.daniel@tk.mta.hu

<https://politologia.tk.mta.hu/tuntetok-koreben-vegzett-kerdoives-lekerdezes>